

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 14. decembra 1894.

Politiški oddelek.

Shod zaupnih mož.

II.

Nekaj nasprotja se je bilo pokazalo zastran vzajemnosti z drugimi slovanskimi narodnostmi. Tržaški zastopniki so posebno naglašali, da se premalo naglašča skupno kulturno delovanje z drugimi slovanskimi narodi, zlasti s Hrvati, in pa politično vzajemnost.

Po našem mnenju je to neopravičeno. Odbor je pri sestavi resolucij se oziral že na isterske Hrvate. Naravnost vezati se pa Slovenci ne moremo za kako politično vzajemnost s Hrvati. Tukaj je mnogo odvisno od tega, kakšne politike se poprimejo Hrvatje sami. Dokler se Hrvatje drže narodne enakopravnosti, jih bomo Slovenci gotovo jako radi podpirali. To se je dovolj pokazalo, ko se je šlo za dvojezične napise v Istri. Slovenci so radi podpirali Hrvate, ravno tako so tudi Hrvatje Slovence. Seveda kadar bi pa Hrvatje nastopili državno-pravno pot, tedaj bi mi Slovenci ne mogli za njimi. Za nas Slovence more biti vodilo le član XIX. državnih temeljnih zakonov. Kar se pa tiče morebitnega preustroja naše države, je pa za nas jedino razdelitev po narodnostih, katere idejal bi bila za nas Zjedinjena Slovenija. Tako daleč pa ta shod ni mogel segati, kajti delal je le program za sedanjí politični položaj.

Posebno naglašanje vzajemnosti s Hrvati, bi pa utegnilo vzbujati nezaupnost Srbov. Za Slovence je pa po dosedanjih skušnjah najbolje, da ne odbijajo nobenega slovanskega naroda od sebe. Res sedaj Srbi niso poseben političen faktor, toda kdo ve, kaj še vse pride.

Za skupno delovanje s češkim narodom smo gotovo Slovenci, ako je to delovanje le mogoče. Če pa češki zastopniki večkrat hodijo pota, ki so nasprotna slovanski politiki, tedaj pa noben shod ne more siliti slovanskih poslancev, da naj hodijo po drni in strni s češkimi zastopniki. Posebno Mladočehi večkrat tirajo poli-

tiko, katere mi Slovenci ne moremo odobravati. Sploh se naši poslanci morejo stalno vezati le s strankami, ki se trdno drže katoliških in narodnih načel. Z drugimi strankami pa lahko hodimo v posebnih slučajih, toda vselej pa ne.

Kar se pa tiče kulturnega delovanja, je pa stvar precej nejasna. Da je želeti, da Slovenci seznanjamo z raznimi slovanskimi slovstvi, za to smo gotovo vsi.

Takšne od občne evropske različne slovanske kulture pa ni in se nahaja k večjemu v domišljiji nekaterih ljudij. Pri sedanjem kulturnem razvoju tudi taka kultura ni mogoča pri nobenem narodu, ki se popolnoma ne odloči od sveta, kakor Kitaj. Posebno bi pa katoliški Slovenci ne mogli biti za tako slovansko kulturo, za katero se skriva morda kaka propaganda za pravoslavje, ali pa celo za husitstvo. Tako mi nikakor ne odobravamo, da nekaterniki na Češkem pri vsaki priliki krivoverca Husa v zvezde kujejo. Ne sme se pa nas napak razumeti, kakor bi mi morda bili kaki posebni nasprotniki pravoslavnih Slovanov. Da to nismo, je pač jasno že iz tega, da so baš „Novice“ že opetovalno z veliko odločnostjo zagovarjale Srbe nasproti Hrvatom. V narodnem oziru smo mi za skupno delovanje vseh Slovanov, katoliških, pravoslavnih, protestantskih in mohamedanskih, a ta vzajemnost vendar ne sme iti tako daleč, da bi bila morda v kvar veri, katero smo podedovali od naših očetov. Zabavljanje proti pravoslavim pa sedaj ni že zaradi tega umestno, ker si sv. oče prizadevajo jih spraviti zopet v katoliško cerkev in je naša dolžnost kot katoliških Slovanov, da to namero po moči pospešujemo.

Pač je pa naša dolžnost, da po možnosti podpiramo kulturni napredek družih Slovanov, kjer je to v naši moči, kakor se tudi nadejamo, da bodo tudi drugi Slovani nas podpirali. Dosedaj so slovanski zastopniki še vselej v državnem zboru podpirali kulturno teženje vsacega slovanskega naroda.

Vidno je torej, da pojma „slovanska politična vzajemnost“ in pa „slovansko kulturno delovanje“ nista tako jasna, da bi kdo mogel kar zanja glasovati. Potrebno je

vse natančneje opredelbe, kaj da naj ta dva pojma obsezata. Ta stvar bi gotovo bila dala povod dolgim razpravam. Tudi ni niti mogoče, da bi tako stvar mogel shod v enem dnevu temeljito pretresti. Samo s kako frazo o „slovanski vzajemnosti“ ali pa o „slovanski kulturi“ pa ni nič pomagano, ako jo morda vsakdo drugače tolmači. Taka nejasnost bi utegnila v prihodnosti dati povod velikim razporom, posebno ko bi kdo skušal v resolucije pozneje kaj spraviti, na kar bi zbrani na shodu niti ne mislili.

Slovanske politične vzajemnosti pa tudi mi Slovenci ne moremo napraviti, ko zastopniki raznih slovanskih narodnostij pripadajo različnim strankam. Torej bi vedno še ostalo odprto vprašanje, katerih naj se poprimemo. Tu se le da k večjemu reči, da Slovenci po svoje pospešujemo slogo mej Slovani, ali še tukaj bi bilo potrebno, da se označi kaka podlaga, na kateri bi bila taka sloga mogoča.

Mi mislimo torej, da shod ni nič napačnega storil, da v tem oziru ni sklenil kacic nejasnih resolucij in je prepustil slovenskim politikom precej svobodno roko. To je bilo tem bolj potrebno, ker se ne ve, kako se položaj še zavije. Če bodo razmere ugodne in če bodo drugi Slovani hodili nam ugodna pota, bomo že na podlagi sklenjenih resolucij prišli do slovanske politične vzajemnosti, pri nasprotnih razmerah bi pa vsaki sklepi o tem bili popolnoma brezuspešni.

Civilni zakon na Ogerskem.

V ogerskih liberalnih krogih vlada silno veselje ta teden, kajti vladar je potrdil rešene tri cerkvenopolitične predloge. To veselje je pa lahko umljivo, kajti od tega je bil nekako odvisen obstanek sedanje liberalne vlade. V liberalnih krogih je vladala že velika vznemirjenost, ker se je sankcija tako dolgo odlašala.

Mnogi konservativni listi so se nadejali, da se zakoni sploh ne potrdijo, kakor so poprej gojili nado, da jih zbornica ne vsprejme. Vse te nade so goljufale. Werkerle je naposled zmagal.

Mi se temu ne čudimo. Krona nima stranke, na katero bi se upirala, ko bi hotela od vlade odstraniti liberalce. Apponijeva stranka in pa razne frakcije skrajne levice se ne morejo poklicati na krmilo, zaradi njih državnopravnih, Avstriji skrajno sovražnih načel. Tudi je dvomljivo, da bi te stranke mogle dobiti kako večino, kajti opirati bi se mogle le na Madjare, ker so v narodnih ozirih še bolj nestrpljive, kakor so liberalci. Slovani in pa Rumuni morali bi se jim z vso odločnostjo ustavljati.

Konservativne stranke pa razen v gospodski zbornici sploh na Ogerskem sedaj še ni. Bilo je nekaj katoliških shodov, ki pa niso bili posebno dobro obiskani in so le pokazali, da mine še precej časa, predno se na Ogerskem taka stranka osnuje. Povsod se je videlo, da manjka pravega voditelja. Grofi Zichy in drugi taki vi-

soki gospodje niso za narodne voditelje. Njih stanovske koristi jih preveč ločijo od naroda. Stranka bi morala imeti tudi svoj gospodarski program, in baš v tem oziru se pa interesi prostega naroda in plemenitšev tako ločijo, da je kako dolgo skupno delovanje nemogoče. Narod bi sploh v take voditelje ne mogel dobiti zaupanja.

Sedanji položaj na Ogerskem je posledica dveh napak. Prva napaka je, da se je le predolgo mislilo, da so katoliški interesi že dovolj varovani v gospodski zbornici. Pripisoval se je na katoliški strani nekaterim grofovskim in baronskim rodbinam večji pomen nego narodom samim. To je pa nekaj popolnoma nemogočega in tudi povse nenaravnega v našem času. Gospodski zbornici tudi ni zameriti, če se je udala, kajti njen poklic v parlamentarni državi ni in tudi ne sme biti, da bi zavirala narodne tokove, temveč le skrbi, da se v naglosti kaj ne sklene, kar bi morda narod ne odobral. Zahteva, da naj bi gospodska zbornica smela se postavljati proti zbornici poslancev, če se to morda vjema s svojimi volilci, je povsem neparlamentarna. Nekaj stotin grofov in baronov ne sme odločevati osebe kake dežele. Če bi to tudi poskušali, bi jih naposled le pomedla narodna sila. Treba je bilo torej gledati, da se ohrani in utrdi katoliška zavest mej narodom. Za to se je pa na Ogerskem premalo storilo. Ni se delovalo, da se osnuje velika katoliška stranka na demokratični podlagi, katera bi se jej še razširila z razširjenjem volilne pravice.

Druga napaka je pa madjarizem, ki je odbil od sebe vse nemadjarke narodnosti in jih potlačil v popolno onemoglost. Zato pa ti narodnosti niso mogle sedaj z vso silo podpirati delovanja proti vladi. Celotna duhovščina je podpirala s svojim vplivom in denarjem madjarizem, katerega smoter ni le pomadjariti vse nemadjarke narodnosti, temveč tudi kolikor je moč vse podvreči državni upravi. Ta pot je naravno morala pripeljati do tega, da država si tudi prisvoji odločevanje o cerkvenih rečeh. Dokler je madjarska vladna prevzetnost le zatirala slovanske narode, je bilo vse v redu; a sedaj ko je jela madjarska vladna oblast posegati tudi v cerkvene posle, nekateri vzdihujejo, a je prepozno.

Liberalci so lahko veseli, kajti glavne njih zahteve so uresničene. Civilni zakon, ki bode segel najdalje in tako rekoč vse rodbinsko življenje podredil vsemogočni državi, stopi v veljavo. Tisti dve predlogi, ki sta še nerešeni, sta tako le neznatnega praktičnega pomena. Na tem je pač malo ležeče, ako se komu dovoli priznavati se za brezverca ali ne, ako že ničesa ne veruje. Na tacihi ljudeh pač katoliška ali pa kaka druga cerkev nič ne zgubi, če se še formalno od nje ločijo, ko dejanski že tako niso njeni člani. Kar se pa tiče prestopa k židovstvu, je pa tudi le bolj postranskega pomena, ko so se dovolili zakoni mej kristjane in židi in ne le to, tudi se omogočilo, da se bodo otroci iz tacihih zakonov odgojili v židovski veri. Krščanskemu soprogu tudi ravno ne bode zabranjeno živeti po židovski veri, če mu bode ugajala, le formalno za žida ne bode pripoznan. Zaradi tega